

**TURIZMNI RIVOJLANDIRISHNING ASOSIY
PERSPEKTIVALARI**

Tilewmuratov Bahadir Genjemuratovich

*Muhammad Al-Xorazmiy nomidagi Axborot Texnologiyalari
Universiteti Nukus filiali Telekommunikatsiya texnologiyalari va
kasbiy ta'lim fakulteti. Raqamli texnologiyalar va iqtisodiyot kafedrasi
assistent o'qituvchisi*

Qadirbergenova Aziza

*Muhammad Al-Xorazmiy nomidagi Axborot Texnologiyalari
Universiteti Nukus filiali. Telekommunikatsiya texnologiyalari va
kasbiy ta'lim fakulteti. Elektron tijorat mutaxassisligi talabasi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada Qoraqalpog'iston Respublikasida turizm rivojlanishining asosiy jihatlari, bu sohadagi imkoniyatlar va mavjud muammolar o'rganilgan. Maqola turizm sektorining iqtisodiy o'sishga qo'shayotgan hissasi va yangi imkoniyatlarini yoritib, milliy va xalqaro turizmni rivojlantirishdagi Prezident qarorlari va hukumat tashabbuslarini keltiradi. Qoraqalpog'istonning tabiiy resurslari, tarixiy va madaniy obidalari bu yerdagi turizm uchun katta imkoniyatlar yaratgan bo'lsa-da, infratuzilma va xizmatlar ko'rsatish sohasidagi kamchiliklar rivojlanishni sekinlashtirishi mumkin. Maqola ushbu muammolarni bartaraf etish yo'llari va takliflarni ham muhokama qiladi.*

Kalit so'zlar: *Qoraqalpog'iston, turizm rivojlanishi, infratuzilma, Prezident qarorlari, madaniy meros, xalqaro turizm, iqtisodiy rivojlanish*

Qoraqalpog'iston Respublikasi O'zbekistonning g'arbiy qismida joylashgan bo'lib, boy tabiiy resurslari, tarixiy va madaniy obidalari bilan mashhurdir. Bu mintaqa sayyohlar uchun katta qiziqish uyg'otuvchi manba sifatida qaralmoqda. Ayniqsa, tabiiy ob'ektlar (Masalan, Aral dengizi va Orolbo'yidagi mo'jizaviy joylar) turizm salohiyatini kuchaytirishga xizmat qilmoqda. Ushbu maqola Qoraqalpog'istonda turizmni rivojlantirish bo'yicha o'tkazilayotgan islohotlar va Prezident qarorlari asosida bu sohadagi muammolarni tahlil qiladi.

Prezident Shavkat Mirziyoyev tomonidan Qoraqalpog‘iston turizmini rivojlantirish uchun bir qancha qarorlar qabul qilinib, yirik investitsiya loyihalari amalga oshirilmoqda. 2024-yilga mo‘ljallangan rejalar qatorida Qoraqalpog‘iston iqtisodiyotini \$1,8 milliardlik yangi investitsiya dasturlari bilan kuchaytirish, turizm sohasini yanada rivojlantirish ko‘zda tutilgan. Bu mablag‘lar turli infratuzilma, jumladan, yo‘llarni yaxshilash, mehmonxonalar va xizmat ko‘rsatish obyektlari qurish kabi loyihalarga sarflanadi. Nukus aeroporti kengaytiriladi, mahalliy va xalqaro havo qatnovlari ko‘paytiriladi va muzeylar zamonaviylashtiriladi, bu esa turizmni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, mahalliy tadbirkorlarni qo‘llab-quvvatlash uchun soliq imtiyozlari joriy etilgan. Masalan, turizmni rivojlantirishga hissa qo‘shayotgan tadbirkorlarga soliq stavkalari pasaytirilgan va ular uchun davlat byudjetidan maxsus kreditlar ajratilmoqda. Qishloq hududlaridagi mehmon uylari va boshqa turistik infratuzilmani rivojlantirish maqsadida kreditlar berish, infratuzilma, elektr, ichimlik suvi va aloqa xizmatlarini yaxshilash ishlari olib borilmoqda.

Ushbu qarorlar asosan Qoraqalpog‘istonning ekologik va madaniy turizm salohiyatini rivojlantirish, shu jumladan Aral dengizi hududida ekologik turizm, sanatoriylar va kurortlar tashkil etish kabi sohalarni qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan. Bu hududning tabiiy zaxiralari, jumladan, termal buloqlar, ko‘llar va tarixiy obidalardan foydalanib, turistlarni jalb qilish rejalashtirilmoqda.

Ushbu tashabbuslar turizmni faollashtirib, yangi ish o‘rinlari yaratish va mahalliy iqtisodiyotni rivojlantirishga yordam beradi, shuningdek, Qoraqalpog‘istonning jahon turizm maydonida o‘z o‘rnini topishga imkoniyat yaratadi.

O‘zbekistonda, xususan, Qoraqalpog‘istonda turizm sohasining rivojlanishiga katta e‘tibor qaratilmoqda. 2023-yilda Prezidentning sayyohlik infratuzilmasini rivojlantirish va ichki turizmni rag‘batlantirishga qaratilgan qarorlari kuchga kirgan. Ular mintaqaviy infratuzilmani rivojlantirish va investorlarni jalb qilish uchun bir qancha soliq va bojxona imtiyozlarini nazarda tutadi.

So‘nggi yillarda, Qoraqalpog‘iston Respublikasi hukumati hududda ekoturizm, tarixiy va madaniy turizmni rivojlantirish uchun faol ishlamoqda. Bunga bir qator xorijiy investorlar va jamoatchilik tashkilotlari jalb qilinib, loyihalar amalga oshirilmoqda. Misol sifatida

Nukus shahridagi Savitskiy muzeyi, qadimiy obidalar va Orol dengizi sohilidagi maxsus turistik zonalar bilan bog‘liq loyihalarni keltirish mumkin.

Qoraqalpog‘istonda turizm rivojlanishining asosiy muammolari quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

- Infratuzilma yetishmovchiligi: Yo‘llarning yomon holatda bo‘lishi. Masalan, Aral dengiziga yetib borish qiyinligi va mehmonxona infratuzilmasining cheklanganligi ekoturizmning rivojlanishini sekinlashtirmoqda.

- Ekologik muammolar: Aral dengizining qurishi bilan bog‘liq ekologik inqiroz hududda salbiy ta’sir ko‘rsatmoqda. Ushbu muammo turizmni jalb qilish imkoniyatlarini cheklaydi va tashrif buyuruvchilar uchun sog‘liq xavfini keltirib chiqarishi mumkin.

- Xizmat sifati va mutaxassislar yetishmovchiligi: Turizm sohasida malakali xodimlar yetishmovchiligi va xizmat ko‘rsatish sifati past darajada bo‘lib qolmoqda.

Infratuzilma muammolari: Ko‘pgina sayyohlik maskanlariga borish uchun transport va yo‘l infratuzilmasi yetarli emas. Ayniqsa, Orol dengizi va uning atrofi kabi sayyohlik nuqtalariga borish qiyin. Yo‘llarning yomon holati, transport vositalarining yetarli emasligi va mehmonxonalar sonining kamligi sayyohlar oqimini cheklaydi.

Ekologik xavflar va Aral dengizi muammosi: Orol dengizining qurishi natijasida yuzaga kelgan ekologik muammolar mintaqaga salbiy ta’sir ko‘rsatmoqda. Bu sayyohlar uchun jiddiy ekologik xavflar tug‘diradi. Dengizning qurishi va cho‘llanish tufayli ayrim joylarda havoning ifloslanishi ham muammo hisoblanadi.

Madaniy va tarixiy merosning yetarli darajada targ‘ib qilinmasligi: Qoraqalpog‘iston boy tarixiy va madaniy merosga ega bo‘lsa-da, xalqaro sayyohlar bu haqida yetarli ma’lumotga ega emaslar. Targ‘ibot va reklama ishlarini kuchaytirish orqali bu hududning sayyohlar uchun jozibadorligini oshirish zarur.

Malakali mutaxassislarni tayyorlash va xizmat sifatini oshirish: Turizm xizmatlarini yaxshilash uchun mehmonxona, restoran va boshqa sohalarda malakali mutaxassislarni tayyorlash muhim hisoblanadi. Hukumat chet eldan o‘qituvchilarni jalb qilgan holda maxsus dasturlar orqali kadrlarni tayyorlashga katta e’tibor qaratmoqda. Shu bilan birga, mahalliy oliy o‘quv yurtlarida turizm sohasida kadrlarni tayyorlash uchun yangi yo‘nalishlar ochilmoqda.

Turizm sohasidagi muammolarni hal qilish uchun hukumat va investorlar quyidagi choralarni amalga oshirishi kerak:

- Infratuzilmani rivojlantirish: Prezident qarorlariga muvofiq, mintaqada yo'llarni ta'mirlash, mehmonxonalar va boshqa infratuzilma ob'ektlarini rivojlantirishga katta mablag'lar ajratilmoqda. Bu sayyohlar oqimini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

- Ekoturizmni rivojlantirish: Aral dengizi bo'yida maxsus ekologik turizm yo'laklarini yaratish va bu yerdagi ekologik vaziyatni nazorat qilish orqali sayyohlar uchun qiziqarli imkoniyatlar yaratilishi mumkin.

- Kadrlar tayyorlash va xizmat sifatini oshirish: Turizm yo'nalishida malakali mutaxassislar tayyorlash uchun mahalliy oliy ta'lim muassasalari bilan hamkorlikda maxsus o'quv dasturlarini joriy etish va xalqaro tajriba almashish dasturlarini kuchaytirish zarur.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan qabul qilingan turizmni rivojlantirishga oid qarorlar Qoraqalpog'iston turizmni rivojlantirishga katta turtki berdi. Misol uchun, Prezidentning so'nggi qarorlaridan biri Orol dengizi atrofida "ekologik turizm zonasi"ni tashkil etish va bu hududga xorijiy sayyohlarni jalb qilish uchun qator soliq va bojxona imtiyozlarini berishni nazarda tutadi.

- Yo'llarni yangilash va transport infratuzilmasini rivojlantirish: Prezident qarorlariga muvofiq, mintaqada yo'llarni ta'mirlash va yangi transport yo'nalishlarini ochish orqali sayyohlik maskanlariga kirishni osonlashtirish rejalashtirilgan.

- Ekoturizm va ekologik nazoratni kuchaytirish: Aral dengizi atrofidagi maxsus ekologik zonalarni rivojlantirish orqali ekoturizmni rag'batlantirish, hududdagi ekologik xavflarni kamaytirishga yordam beradi. Bundan tashqari, Orol dengizini qayta tiklashga qaratilgan milliy va xalqaro tashabbuslar orqali hududda ekologik holatni yaxshilash ustida ish olib borilmoqda

Qoraqalpog'iston Respublikasida turizm rivojlanishi uchun katta salohiyat mavjud bo'lib, mavjud muammolarni bartaraf etish orqali ushbu sektor mintaqaning iqtisodiy rivojlanishiga sezilarli hissa qo'shishi mumkin. Prezident qarorlari va milliy dasturlar asosida amalga oshirilayotgan islohotlar hududda turizmni rivojlantirish uchun mustahkam asos yaratmoqda. Biroq, infratuzilmani yaxshilash, ekologik muammolarni hal qilish va xizmat ko'rsatish sifatini oshirish kabi muhim masalalar e'tiborga olinishi zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR VA MANBALAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining farmon va qarorlari – O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining rasmiy qarorlar to‘plami, turizmni rivojlantirish, sayyohlik infratuzilmasini yaxshilash, xorijiy investorlarni jalb qilishga qaratilgan hujjatlar. president.uz (<https://president.uz/>)

2. O‘zbekiston Respublikasi Turizm va sport vazirligi rasmiy sayti – Turizm sohasida davlat siyosatini yurituvchi bosh organ, Qoraqalpog‘iston Respublikasidagi turizm statistikasi, turizm loyihalari va dasturlari haqida ma‘lumotlarni: uzbektourism.uz (<https://uzbektourism.uz/>)

3. Qoraqalpog‘iston Respublikasi hukumatining rasmiy qarorlari – Qoraqalpog‘istonda turizm va infratuzilmani rivojlantirishga oid hukumat qarorlari va mahalliy loyihalar haqida ma‘lumotlar.

4. Savitskiy muzeyi haqida ma‘lumotlar va tadqiqotlar – Nukus shahridagi Savitskiy muzeyining tarixiy va madaniy ahamiyati, undagi kolleksiyalar va xalqaro sayyohlar uchun qiziqarli manba sifatida rolini yorituvchi ilmiy maqolalardan malumot olindi. savitskycollection.org (<http://savitskycollection.org/>)

5. Ekologik muammolar va Aral dengizi inqirozi haqida ilmiy tadqiqotlar – Orol dengizining qurishi va atrof-muhitga ta‘siri, ekologik muammolar va bu hududda ekoturizmni rivojlantirish bo‘yicha milliy va xalqaro tadqiqotlar. Masalan, FAO va BMTning ekologik inqiroz haqidagi hisobotlari va maqolalari.

6. O‘zbekiston Respublikasi Davlat Statistika qo‘mitasi – Turizm sohasidagi statistika va ko‘rsatkichlar. Sayohat qilish imkoniyatlari, mahalliy va xorijiy sayyohlar oqimi, iqtisodiy ko‘rsatkichlar va turizm sektoridagi ish o‘rinlari haqida ma‘lumot olindi. Rasmiy sayt: stat.uz (<https://stat.uz/>)

7. Daryo News, 2024

8. [Prezident.uz](https://president.uz)

